

MÄLESTUSPÄEVAD

VLADIMIR DUŠETŠKIN – 90

Vladimir Dušetškin sündis 2. mail 1907. a. Novgorodi kubermangus Serehhovitši külas arsti perekonnas. Oma hariduse omandas ta Leningradis, lõpetades seal 1924. a. keskkooli, 1927. a. põllumajandustehnikumi ja 1931. a. Leningradi Ülikooli. Tööd alustas ta samas, Teaduste Akadeemia Botaanika Muuseumis geobotaanikuna, osaledes põhjaalade tundrate ja Jakuutia taimes- tiku uurimisel. 1934...1941. ja 1945...1950. a. töötas ta Üleliidulise Taimekasvatuse Instituudi (VIR) polaarkatsejaamas teadurina ja kaitses saadud uurimistulemuste põhjal 1947. a. Leningradi Põllumajanduse Instituudis väitekirja teemal *Mitmeaastaste heintaimede talvekindluse bioloogilised alused Hibiinides*, mille põhjal talle omistati põllumajanduskandidaadi kraad. Töötas 1950...1952. a. Krasnodari krais Maikopi katse- jaama juhatajana. Tuli 1952. a. Eesti NSV Teaduste Akadeemia presidendi kutsel Taimekasvatuse Instituudi direktoriks, millisel ametikohal töötas kuni 1957. a., instituudi üleviimiseni ENSV Põllumajandusministeeriumi alluvusse.

Tema direktoriks oleku ajal kujunesid Taimekasvatuse Instituudis välja põhilised uurimissuunad ja -baasid, mis eksisteerisid kuni Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi olemasolu lõpuni.

1957...1972. a., kuni pensionile siirdumiseni, töötas V. Dušetškin Eesti NSV TA Eksperimentaalbioloogia Instituudis Harkus taimefüsioloogia ja geneetika sektori juhataja ametikohal, uurides punase ristiku füsioloogia ja geneetika küsimusi.

V. Dušetškin suri 16. augustil 1977. a. ja on maetud Pärnamäe kalmistule.

V. Kruus

TEODOR KRIGUL – 90

Teodor Krigul sündis Tooste külas Võrumaal 11. juunil 1907. a. Isa tööotsingud viisid perekonna peatselt Pihkva, kust pöörduti tagasi kodumaale alles siis, kui algas Esimene maailmasõda ja isa mobiliseeriti.

Esimesed koolitalved ja töösüved möödusid Võõpsus, edasi juba Tartus. Lõpetas 1928. aastal Tartu Realgümnaasiumi, alustas järgmisel aastal

õpinguid Tartu Ülikooli matemaatika-loodus- teaduskonnas matemaatika erialal, kuid vahetas juba 1930. aastal eriala, jäädes seitsaadi truuks metsandusele. Lõpetas metsateaduskonna teoreetilise kursuse 1936. a. ja töö kõrvalt lõpule viidud diplomitöö *Eestis esinevate lehtpuude ja põõsaste kirjeldus pungade ja võrsete järgi* kaitses 1938. a.

1936. aastal asus T. Krigul tööle Tartu Ülikooli õppe-katsemetskonda, algul teadusliku abijõuna, edasi nooremassistendina ja pärast diplomitöö kaitsmist 1938. a. juba vanemteadurina. Prof. A. Mathieseni käe all hakkasid välja kujunema tulevase pedagoogi töösuunad. Mõõtmised katsealadel, andmete töötlemine ja magistratöö materjalide kogumine katkes ajutiselt 1940. a., mil T. Krigul asus tööle Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi informatsiooni-statis- tika osakonna juhatajana.

Sõjapäevil töötas T. Krigul Nõukogude Liidu tagalas, algul ENSV RKN stipendiaadina, 1942...1944. aastani Eesti NSV Kunstiansamblite liikmena Jaroslavlisis.

Pärast sõda oli T. Krigul vanemõpetaja TRÜ puidutehnoloogia kateedris ja 1946. a. sama kateedri ning hiljem metsatakseerimise kateedri juhataja. Alates 1950. a. kevadest juhtis Teodor Krigul dekaanina metsandusteaduskonda ja osales ka Eesti Põllumajanduse Akadeemia organiseerimisel, jätkates seal 1951. aastast tööd dekaanina ja metsatakseerimise kateedri juhatajana. Vabanenud 1954. a. dekaani ja järgmisel aastal kateedrijuhataja kohustest, alustas ta pingelist teadustööd. 1962. aastal kaitsitud kandidaadidissertatsioon ilmus trükis monograafiana *Männi- ja kuusepuistute laasimine* juba aasta varem ning leidis tunnustust nii kodu- kui ka välismaal.

Järgmistel aastatel tegeles T. Krigul õppe- ülesannete kõrvalt peamiselt õppekirjanduse koostamisega, 1969. a. ilmus *Metsataksaatori teatmik* (juba paari aasta pärast peeti vajalikuks kordustrukki) ja 1972. a. kirjastati *Metsatakseerimise õpik*. Viimane on esimene sellealane eestikeelne õpik, teistes keeltes ilmunud samalaadsete õpikute hulgas omanäoline ja talletab autori pikaajalisi praktilisi kogemusi ning teoreetilisi üldistusi.

Lisaks eeltoodule ilmus T. Kriguli sulest rohkesti teaduslikke artikleid, neist viimane alles kuu enne surma EPA teaduslike tööde kogumikus.

Teodor Krigul ei tahtnud sammuda mööda sissetallatud rada. Tema otsingud leidsid väljendusi sisutihedates artiklites. Liikudes oma mõtetega sageli ajast eest, oli ta Eesti Põllumajanduse Akadeemias esimene, kes hakkas juba

1950ndatel aastatel üliõpilastele õpetama variatsioonstatistikat.

Teodor Kriguli viljakas pedagoogiline tegevus kestis 1973. aastani. Tema juhendamisel valmis hulk diplomi- ja uurimistöid. Paljud metsamehed mäletavad teda kui inimlikult mõtlevat ja isalikku dekaani, kes aitas noortel inimestel nii mõnedki raskused lahendada, oskas tudengite üle keema kippuvat energiat õigetele rööbastele juhtida, seda siiski lämmatamata. Meeldejäävalt isikupärased olid tema sõnavõttud nõupidamistel. Oskuslikult ja eksimata valis ta endale töökaaslasi – paljud olid talle aastakümneid truud abilised.

Oma tööga jäädvustas Teodor Krigul end Eesti metsanduse ajaloos – rohkem kui 30 sisuka tööaastaga metsanduse valdkonnas aitas ta metsateadust pika sammu edasi viia.

Teodor Krigul suri 29. mail 1983. aastal ja on maetud Tartu Maarja (Raadi) kalmistule. Mälestus Teodor Krigulist, töökast, sõbralikust, abivalmis ja südamlisest inimesest jääb.

E. Laas

MART VIIRAND – 80

Mart Viirand sündis 5. mail 1917. a. Tallinnas tööliste perekonnas. 1930. a. astus Türi Põllumajanduslikku Gümnaasiumi, mille lõpetas 1936. a. Samal aastal astus Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonna agronoomia osakonda, mille lõpetas 1946. a. Asus 1942. a. tööle Jõgeva Sordiarretuse Instituuti vanemassistendina teraviljade sordiarretuse alal. 1955. a. määrati Jõgeva Riikliku Sordiarretusjaama direktori asetäitjaks teadusalal ja 1956. a. lisaks ka aretusosakonna juhatajaks. Määrati 1960. a. Jõgeva Sordiarretusjaama direktoriks, kellena ta töötas kuni 1973. a. Need 13 aastat tuli tal põhiline osa oma tööajast kulutada administratiivsetele probleemidele, mille tõttu jäi tal üha vähem aega otsese aretustööga tegelemiseks. Kuna oma põhiolimuselt ja oskustelt oli ta ikkagi sordiarretaja, siis otseselt aretusega tegeldes oleksid need aastad olnud talle kahtlemata tulemuslikumad. 1973. a. asus M. Viirand tööle aretusosakonna teraviljade grupi vanema teadusliku töötaja ametikohale, kust jäi 1977. a. vanaduspensionile. Ta on suvinisu sordi 'Pikker' peamine autor ning talinisu sortide 'Puuk' ja 'Universaal', odrasortide 'Miina', 'Elo' ja 'Esme' ning kaerasordi 'Hämarik' kaasautor. Juhendas mitmeid kandidaaditöid. Oli Üleliidulise Geneetikute ja Sordiarretajate Ühingu liige 1967. aastast.

Autasud: NSVL Rahvamajanduse Saavutuste Näituse pronksmedal (1960) ja Suur hõbemedal (1962). Medalid "Eeskujuliku töö eest" (1965) ja "Vapra töö eest". Nõukogude Eesti preemia (1967), ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjad (1960, 1967, 1970).

Avaldanud 28 erialast artiklit ajakirjanduses, kogumikes, õppe- ja käsiraamatutes.

M. Viirand suri 25. juunil 1990. a. ja on maetud Tallinna Rahumäe kalmistule.

E. Võsaste

JAAN SARV – 75

Jaan-Magnus Sarv sündis 7. aprillil 1922. aastal Tartus. Tema isa oli Tartu Ülikooli matemaatikaprofessor, ema filoloog. J. Sarve lapsepõlv ja õpinguaastad möödusid Tartus, kus ta lõpetas 1941. aastal Tartu IV keskkooli. Aastatel 1942 kuni 1948 õppis J. Sarv vaheaegadega Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonnas. Üliõpilaspõlves valmisid J. Sarve esimesed taimehaigusi käsitlevad teaduslikud uurimistööd. Nii 1947. aastal valminud töö kartuli-lehemädanikust kui 1948. a. valminud töö kaera kroonroostest auhinnati Tartu Riikliku Ülikooli õpetatud nõukogu poolt.

Oma sõjaaegse tegevuse kohta on J. Sarv kirjutanud: *1941. a. suvel olin lühikest aega "Omakaitse" käsutuses Nõo vallas. 1944. a. veebruaris mobiliseeriti mind Saksa sõjaväkke, kus viibisin sõja lõpuni. J. Sarv arreteeriti 1948. aasta septembris vahetult ülikooli lõpetamise eel. Selle perioodi võttis ta ise kokku sõnadega: ... jäin NSVL Julgeoleku Ministeeriumi käsutusse kuni 1956. a. novembrini. Sel perioodil olin väga mitmesugustel töödel töö- ja kasvatustalaagris Komi ANSV-s Vorkutas.*

1957. a. veebruaris asus J. Sarv tööle Jõgeva Sordiarretusjaama, kus töötas oma elu lõpuni. Tema karjääriredel algas laborandi ajutisest kohusetäitjast, 1957. aasta märtsis edutati ta noorema teadusliku töötaja kohusetäitjaks, 1961. a. sai täieõiguslikuks nooremaks teaduslikuks töötajaks ja 1967. aastal atesteeriti vanemteaduriks. Jõgeva Sordiarretusjaama vanema teadusliku töötajana jõudis ta väga lühikest aega, veidi üle kuu, töötada ka juba enne arreteerimist.

Töö kõrvalt kirjutatud heintaimede haigusi käsitleva diplomitöö eduka kaitsmise järel Eesti Põllumajanduse Akadeemias omandas J. Sarv 1957. aastal õpetatud agronoomi kutse. 1963. a. kaitses samas edukalt väitekirja *Provokatsiooniliste foonide kasutamine haiguskindluse hinda-*

misel ja haiguskindlate sortide aretamine ning talle omistati põllumajanduskandidaadi teaduslik kraad. Jaan Sarve võimekuse juures oleks ka doktorikraad olnud saavutatav, kahjuks ei lubanud seda aga tema poliitiline minevik.

Oma esimestel tööaastatel tegeles Jaan Sarv kõigi põhiliste Jõgeval aretatavate kultuuride haiguskindlusega seotud küsimustega. Peale resistentsuse laboratooriumi rajamist 1966. aastal jäi tema ülesandeks odra ja kartuli resistentsus-aretus. J. Sarve põhitööks oli aretusmaterjali haiguskindluse hindamine, milleks ta täiendas olemasolevaid ja töötas välja uusi meetodeid. Oma töös rakendas ta aretusmaterjali haiguskindluse massilist hindamist juba aretustöö algstmes ja vähendas praakimistega tunduvalt edasise aretustöö mahtu. Nii jõudis aretajateni haiguskindlam materjal, millest valiti tema osalusel rida sorte. Jaan Sarv oli kartulisortide 'Sarme', 'Ane', 'Vigri', 'Mats', 'Ants', 'Anti', odrasortide 'Miina', 'Liisa', 'Esme', 'Elo', 'Teele', 'Anni' ja tomaisordi F₁ 'Visa' kaasautoriks.

Jaan Sarv püüdis pidevalt jälgida rahvusvahelisi saavutusi ja püsida uurimistöö kaasaegsel tasemel. Selleks aitasid kaasa sidemed teiste maade erialateadlastega ning pidev rahvusvahelise erialakirjanduse hankimine ja lugemine. Taimehaiguste asjatundjana oli ta tunnustatud nii Eestis kui ka kogu endises Nõukogude Liidus. Oma teadmisi jagas ta teistega rohkem kui 80 teaduslikus artiklis.

Jaan Sarv oli aastaid tegev vabariigi seemnekasvatuse korraldamisel. Ta oli pikka aega taimehaiguste ja kahjurite eriala lektor seemnepõldude tunnustajate kursustel, olles ka pikka aega nende kursuste korraldaja. J. Sarv oli aastaid Jõgeva Sordiaretusjaama algseemnepõldude tunnustamise komisjoni esimees ja kuulus taimehaiguste asjatundjana vabariikliku tunnustamiskomisjoni koosseisu.

J. Sarv oli aktiivselt tegev Eesti iseseisvuse taastamisel. Ta oli Rahvarinde ja Eesti Kodanike Komiteede liikumise üks algatajaid Jõgeval. Laiuse kihelkonna rahvasaadikuna Eesti Kodanike Komiteede kongressidel esines ta mitme ettekandega.

J. Sarve hobiks oli ehisaiandus. Koos abikaasa Rita ja tütardega rajas ta Pedja jõe kaldale liigirikka iluaia, mis on end imetlema meelitanud arvukaid vaatajaid nii lähedalt kui kaugelt. Huvilistele jagas J. Sarv nõuandeid püsilillede kasvatamise ja aiakujunduse kohta. Laialt tuntud oli ka tema kunstiarmastus. Jaan Sarv oli väga peene huumorimeelega. Väga mitmel pool teatakse rääkida arvukaid legende temaga seotud lõbusatest juhtumustest.

J. Sarv suri 10. septembril 1991. aastal ja on maetud Laiuse kalmistule.

M. Koppel

ILMAR AAMISEPP – 70

6. aprillil oleksime tähistanud endise Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi direktori Ilmar Aamiseppa 70. sünnipäeva. Ilmar Aamisepp sündis 6. aprillil 1927. a. tuntud sordiaretaja Julius Aamiseppa perekonnas. Eesti Põllumajanduse Akadeemia lõpetamise järel 1952. a. (temale kuulub ka EPA diplom nr. 1) töötas ta tänu oma andekusele ja töökusele mitmetes Eesti põllumajandust juhtivates asutustes, kaasa arvatud õppeasutused. Seepärast oli loomulik tema üleviimine tööle põllumajandusministeeriumisse 1959. a. Seal töötas ta kokku 25 aastat – esimesed 7 Teaduse, Propaganda ja Põllumajanduse Hariduse Valitsuse juhatajana, seejärel aga 18 aastat ministri asetäitjana, millest viimased 4 aastat esimese asetäitjana.

Viimased eluaastad (1984...1992) töötas Ilmar Aamisepp Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudis – alguses direktorina ja hiljem, tervise halvenedes 1988. a. nõunikuna. Ilmar Aamisepp suri 13. augustil 1992. a.

Pingsa igapäevase töö kõrval jäi Ilmar Aamiseppal aega ka teaduslikuks tööks. Ta kaitses 1973. a. kandidaadidissertatsiooni uurimistööga *Mugulasaagi olenevus mullast, sademetest ja agrotehnikast Eestis*.

Ilmar Aamisepp kuulus pikka aega N. Liidu ja Soome vahelise teaduslik-tehnilise koostöökomisjoni põllumajanduse töögrupi koosseisusu, olles ka selle esimehe asetäitja. 1984. a. valiti ta Helsingi Ülikooli audoktoriks.

Ilmar Aamisepp puhkab Metsakalmistul.

V. Kruus